

Prof. dr hab. Kornelia Kędziora-Kornatowska

Kierownik Katedry i Kliniki Geriatrii

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Collegium Medicum w Bydgoszczy

Ocena

rozprawy doktorskiej magister Elżbiety Szlenk - Czyczerskiej

pt.: „Wskaźniki efektywnej opieki domowej nad pacjentami z przewlekłą chorobą układu krążenia”.

Choroby układu sercowo – naczyniowego stanowią istotny problem kliniczny, społeczny i ekonomiczny na świecie, w tym w Polsce. Są one główną przyczyną zgonów w Polsce oraz w Europie. Postępowanie terapeutyczne u pacjentów z rozpoznanymi chorobami układu sercowo – naczyniowego nie powinno kończyć się wraz z opuszczeniem szpitala przez chorego. Dotychczasowe badania wykazują braki w zakresie wiedzy pacjentów na temat prawidłowych zachowań zdrowotnych oraz czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych. Najczęściej pacjenci z chorobami przewlekłymi między innymi układu sercowo – naczyniowego nie znają czynników ryzyka występowania choroby, jej istoty, zasad samoopieki i samokontroli. Kluczową rolę w opiece nad chorymi przewlekle odgrywa podstawowa opieka zdrowotna. Opieka ta powinna być realizowana przez interdyscyplinarny zespół terapeutyczny z uwzględnieniem potrzeb biopsychospołecznych pacjentów. Wykazano, że w krajach w których prawidłowo funkcjonuje podstawowa opieka zdrowotna obserwuje się wyższy poziom wskaźników zdrowia i niższe koszty opieki zdrowotnej. Kompleksowa, ciągła, dostępna i powszechna podstawowa opieka zdrowotna może mieć wymierne korzyści w zakresie poprawy stanu funkcjonowania i jakości życia chorych z chorobami przewlekłymi, w tym z chorobami układu sercowo – naczyniowego.

W ten interesujący nurt badań włączona jest rozprawa doktorska Pani mgr Elżbiety Szlenk – Czyczerskiej.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska ma układ klasyczny, jest oprawionym wydrukiem komputerowym o starannej formie graficznej. Rozpoczyna ją rozdział „Wstęp”, który składa się z trzech podrozdziałów. Doktorantka charakteryzuje skalę problemu występowania chorób przewlekłych. Podkreśla, że choroby przewlekłe są najczęstszą przyczyną zgonów na świecie, zwłaszcza choroby przewlekłe układu sercowo – naczyniowego. Autorka wskazuje starzenie się społeczeństwa za najistotniejszą przyczynę zwiększania się liczby pacjentów z przewlekłymi chorobami układu krążenia. W kolejnym

podrozdziale przedstawia znaczenie i rolę podstawowej opieki zdrowotnej, podkreśla że wraz ze wzrostem rozpowszechnienia chorób przewlekłych kładziony jest nacisk na rozwój strategii podstawowej opieki zdrowotnej, a zwłaszcza współpracy zespołu terapeutycznego co przynosi wymierne korzyści w opiece nad pacjentem przewlekle chorym. Wskazując na ważną rolę pielęgniarki rodzinnej w opiece domowej w ramach POZ. W ostatnim podrozdziale „Wstępu” Autorka charakteryzuje cele efektywnej opieki domowej nad pacjentami z przewlekłą chorobą układu krążenia. Doktorantka podkreśla, że z punktu widzenia pielęgniarki wysoki poziom jakości opieki jest równoznaczny wysokim poziomem jakości życia pacjentów oraz poprawą zachowań prozdrowotnych. Następnie Autorka definiuje pojęcie jakości życia, ze szczególnym uwzględnieniem jakości życia uwarunkowanej stanem zdrowia. Doktorantka szczegółowo przedstawia problem zachowań zdrowotnych oraz opisuje oczekiwania pacjentów wobec podstawowej opieki zdrowotnej, odnosi się do występowania lęku, depresji i agresji u pacjentów z przewlekłymi chorobami układu krążenia, szczególnie w kontekście stanu zdrowia, rokowania i jakości życia. Ostatni podrozdział poświęcony jest zagadnieniom związanym z obciążeniem opieką opiekunów domowych. Podkreśla, że konieczna jest analiza obciążenia i pogłębienia wiedzy na temat sytuacji biopsychospołecznej opiekunów oraz zapewnienie wsparcia ze strony profesjonalistów medycznych.

W podsumowaniu tej części pracy należy stwierdzić, że jest ona napisana w sposób bardzo szczegółowy i przemyślany, zgodnie z aktualnym stanem wiedzy.

W rozdziale „Założenia i cel pracy” Doktorantka przedstawia najistotniejsze założenia rozprawy doktorskiej. Podkreśla, że w pracy założono, że efektywna opieka nad pacjentami z przewlekłą chorobą układu krążenia jest równoznaczna z wysoką jakością życia pacjentów, wysokim poziomem zachowań zdrowotnych i wysokim poziomem potrzeb zaspakajanych. Głównym celem pracy było określenie wskaźników determinujących efektywność opieki domowej nad pacjentami z przewlekłą chorobą układu krążenia oraz wskazanie zmiennych określających efektywny system wsparcia dla ich opiekunów domowych. Doktorantka sformułowała ponadto trzy cele szczegółowe oraz postawiła osiem hipotez badawczych.

W rozdziale „Grupa badana i metody badań” Doktorantka charakteryzuje badane grupy. Badaniami objęto 193 pacjentów pozostających pod opieką domową pielęgniarek rodzinnych podstawowej opieki zdrowotnej, w celu dookreślenia wskaźników specyficznych dla opieki domowej badaniem objęto 157 pacjentów przychodzących na wizytę kontrolną do lekarza POZ, ponadto w badaniu uczestniczyło 161 opiekunów pacjentów pozostających pod opieką domową pielęgniarek rodzinnych podstawowej opieki zdrowotnej. Badania pacjentów pozostających pod opieką domową pielęgniarek rodzinnych i ich opiekunów prowadzono w ośrodkach POZ na terenie województwa śląskiego, dolnośląskiego, mazowieckiego, lubelskiego oraz podlaskiego. W badaniu brało udział osiem ośrodków. Badania pacjentów przychodzących na wizytę kontrolną do lekarza rodzinnego prowadzono w ośrodkach POZ na terenie województwa dolnośląskiego, mazowieckiego oraz podlaskiego.

W badaniu wzięły udział cztery ośrodki. Badania prowadzono od marca 2016 r. do stycznia 2017 r. Osobami kwalifikującymi pacjentów do badania były pielęgniarki i lekarze rodzinni POZ. Analizowano: istotne cechy socjodemograficzne pacjentów z przewlekłą chorobą układu krążenia, liczbę i rodzaj świadczeń zdrowotnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz hospitalizacji w ciągu ostatnich trzech lat, jakość opieki klinicznej, społecznej i psychologicznej, obciążenie opiekunów domowych w sferze somatycznej psychicznej, społecznej oraz środowiskowej, oczekiwania pacjentów oraz opiekunów wobec opieki sprawowanej przez pielęgniarkę rodzinną, lekarza POZ i pracownika socjalnego. Badania miały charakter ilościowy, wykorzystano w nich standaryzowane kwestionariusze oraz autorski kwestionariusz ustrukturalizowanego wywiadu. W badaniach wykorzystano następujące narzędzia badawcze: kwestionariusz oceny jakości życia WHOQOL – BREF, kwestionariusz inwentarza zachowań zdrowotnych (IZZ), kwestionariusz Zmodyfikowana Krótka Ocena Potrzeb Camberwell, kwestionariusz HADS – M oraz zmodyfikowany Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego Maslach Burnout Inventory (MBI).

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu. Należy podkreślić, że Doktorantka bardzo szczegółowo i w sposób przejrzysty scharakteryzowała badane grupy oraz zastosowaną metodologię.

Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej, w których dobór stosowanych metod i narzędzi statystycznych jest poprawny i znacząco podnosi wartość rozprawy. Wyniki przedstawiono w sposób przejrzysty w postaci licznych tabel. Jednak szkoda, że Doktorantka części wyników nie przedstawiła w postaci rycin, co mogłoby ułatwić ich analizę.

Bardzo dobre wrażenie sprawia obszerna „Dyskusja”, która potwierdza bardzo dobrą znajomość literatury przedmiotu i dojrzałość naukową Doktorantki. Przedstawione wyniki pozwoliły Autorce rozprawy na wyciągnięcie czternastu poprawnych wniosków, chociaż w mojej opinii są one zbyt szczegółowe i rozbudowane. Należy jednak podkreślić, że wnioski te w pełni odpowiadają na zadania badawcze postawione w celu pracy.

Doktorantka uzupełniła „Wnioski” i wskazała dodatkowo cztery możliwe zastosowania wyników badań w procesie tworzenia: systemów, zespołów wielodyscyplinarnych POZ, programów edukacyjnych dla pacjentów i ich opiekunów oraz narzędzi ewaluacji opieki nad chorym z przewlekłą chorobą układu krążenia i ich opiekunów. Wskazana przez Autorkę możliwość praktycznego wykorzystania badań znacząco podnosi wartość rozprawy.

Cytowane piśmiennictwo obejmuje aż 295 pozycji polsko – i anglojęzycznych w większości z ostatnich lat. Dobór piśmiennictwa nie budzi zastrzeżeń, natomiast należałoby zastanowić się czy nie zredukować liczby cytowanych prac i ograniczyć się do tych najbardziej istotnych w zakresie podjętej tematyki.

Doktorantka umieściła w pracy streszczenie w języku polskim i angielskim, spis tabel i załączniki (zastosowane narzędzia badawcze).

Podsumowując wyniki badań uzyskane przez Doktorantkę mają nie tylko dużą wartość poznawczą, ale mogą mieć także znaczenie praktyczne. Praca zwraca uwagę na bardzo ważne znaczenie opieki nad pacjentami przewlekle chorymi w środowisku domowym sprawowanej przez interdyscyplinarny zespół terapeutyczny. Podkreśla także potrzebę wsparcia dla opiekunów nieformalnych.

Forma edytorska nie budzi zastrzeżeń, praca napisana jest niezwykle starannie.

Rozprawę doktorską magister Elżbiety Szlenk – Czyczerskiej oceniam w pełni pozytywnie. Doktorantka wykazała się dużą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego rozwiązywania problemu badawczego.

Rozprawa spełnia warunki określone przepisami Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

W oparciu o przedstawioną opinię mam zaszczyt zwrócić się do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie Pani magister Elżbiety Szlenk – Czyczerskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry i Kliniki Geriatrii

prof. dr hab. Kornelia Kędziora-Kornatowska

Bydgoszcz, 18.06.2018 r.

prof. dr hab. Kornelia Kędziora - Kornatowska